

PUKEMA-kermisvluchtelingetjes

Wat je in de *Jump Street* niet moet doen is jumpen/springen. Gillen is toegestaan. © Auteur.

Jan Stel

PUKEMA is de jaarlijkse Puurse Kermis en markt. Ik heb er twee jaar geleden ook al eens een blog over geschreven. Even een opfrissertje. PUKEMA is in 1973 ontstaan als een volksfeest, omdat de toenmalige Vrije Technische School (VTS) in Puurs dringend nieuwe klaslokalen nodig had. Maar er was geen geld. Daarom besloot de ouderraad van die school, samen met de scouts en de handelaars, geld in te zamelen (crowdfunding) voor die nieuwbouw. Dat deden ze door het organiseren van de eerste Puurse kermis en markt: PUKEMA. De school bouwde de nieuwe lokalen én een traditie was geboren. Daarna is er elk derde weekend in september een PUKEMA-weekend.

In de jaren 1970 lag het aantal bezoekers op enkele duizenden mensen. Ze kwamen vooral voor de kermis, de schoolfeestactiviteiten en de lokale handelaars. In de jaren 1980 groeide het PUKEMA-festijn uit tot een regionaal fenomeen met tienduizenden bezoekers. In het begin van deze eeuw veranderde het volkse karakter ervan. PUKEMA werd een modern festival met verschillende themazones, zoals de 'beachbar' *Pukema Plage*. Sinds die tijd doen professionele podia met bekende Belgische pop- en rockartiesten, het Dorpshart en sinds een paar jaar ook het Kerkplein met de eeuwenoude Sint-Pieterskerk, op hun grondvesten schudden. Ondertussen is de VTS, waar het allemaal mee begon, in 1999 een onderdeel van het bekende Sint-Jan Berchmansinstituut geworden.

Dit jaar verhuisde de kermis naar het Kerkplein. De oude plek was niet beschikbaar, omdat er een (veel te kleine) parkeergarage wordt gebouwd. Het Kerkplein wordt hiervoor aangepast. Paaltjes en bloembakken verdwijnen. Na de wekelijkse donderdagmarkt rukt het kermisgeweld op. Met enige moeite krijgt alles op dit veel kleiner plein een plek. Wij vertrokken vroeg in de ochtend, als PUKEMA-kermisvluchtelingetjes, naar Westerlo om van de natuur te genieten en abdijen te bezoeken. Voor ons was het: Daag PUKEMA!, Daag PUKEMA-lawaaï!

Abdij van Averbode

De rond 1134 gestichte nobertijnse abdij van Averbode is één van de pareltjes in het Landschapspark de Merode. Dat park is een oase van rust en natuurschoon, waar je heerlijk kunt wandelen en genieten, waar je tot rust kunt komen. Het park trekt zich niets aan van de door de mens gemaakte provinciegrenzen. Het landelijk gebied met bossen, heidevelden en moerassen, dat ooit tot de prinselijke familie de Merode behoorde, verbindt de provincies Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant.

Het park laat een mooie overgang zien van de noordelijke zanderige Kempen met dekzanden uit de laatste IJstijd, naar de zuidelijke stroomgebieden van de Grote Nete en Demer. Bij de opwarming van de aarde na die laatste IJstijd, ontstonden daar bossen, meanderende beken en beekjes, veenmoerrassen en stuifzandduinen. In de ontginning van deze 'woeste gronden' speelden, sinds de warme hoge middeleeuwen, de adel en de abdijen een belangrijke rol. De adel, in de vorm van de familie de Merode die de eigenaar van die gronden was. De abdijen waren de uitvoerders die de kennis, structuur en mankracht leverden om deze 'woeste gronden' om te zetten in of te vervolmaken tot, vruchtbaar land.

De Abdij van Averbode is een oase van rust en spiritualiteit. © Abdij Averbode en de auteur.

Voor ons vormt de gemakkelijk bereikbare abdij het hoogtepunt van ons bezoek. Het is een plek waar je echt tot rust komt, waar je kunt ontsnappen aan de druk van het dagelijkse bestaan. Het is voor ons een plek waar het tot diep in de nacht dreunende, harde techno-lawaaï dat uit de zware speakers van de kermisattracties knalt én het gejoel en gegil van de ervan genietende mensen, slechts een hele vage herinnering is. We genieten volop van de zon die de *Spiegelvijver* met soms licht kabbelende golfjes als de wind haar oppervlakte streelt, oplicht. Een eenzame fotograaf speelt met de weerspiegelingen van de imposante abdijgevel en de barokke gevel van de abdijkerk. Twee jaar geleden was de kerk door restauratiewerkzaamheden gesloten. Nu niet.

Ik worstel even met de dubbele deuren tussen het voorportaal en de abdijkerk. Daarna stappen we de sereniteit van een prachtige lichte kerk binnen. Hoewel ik niet religieus ben, doet dit toch iets met je. Er loopt een in het wit geklede pater rond met twee gasten. Wij bewonderen en ervaren de beelden in het vrij toegankelijke deel, van deze serene kerk. Ik vind het opvallend dat die het geheel niet overheersen. Later wonen we een deel van de mis bij. De gezangen zijn prachtig.

Westerlo

We logeren in het familiehotel Geerts. Dat blijkt een zeer goede keuze te zijn. Het hotel domineert de Grote Markt van Westerlo met zijn statige witte gevels. Een rij buxussen in hoge potten leidt je naar de ingang en het parkeerterrein. Achter het hotel is een prachtig aangelegde en goed onderhouden tuin. Vanuit de *Orangerie* heb je een mooi uitzicht op de tuin, terwijl je geniet van de goed verzorgde en uitstekende gerechten en je door het uiterst vriendelijke bedienend personeel in de watten wordt gelegd. En dan s'ochtends het ontbijt. Amai, je zou er bijna vroeger voor opstaan!

We vinden het wel bijzonder dat terwijl wij het PUKEMA-geweld ontvluchten, we hier terecht komen in het drukbezochte klank en lichtspel over het leven van Napoleon, op het domein van het Kasteel de Merode. *Napoleon: van Corsicaanse soldaat tot Keizer van Europa*, luidt de aankondiging van deze nieuwste Historalia openluchtmusical. Omdat de man al enige tijd dood is, neemt de bekende Belgische acteur Jelle Cleymans zijn rol over. Kanonnen waren, naast vrouwen, een belangrijk onderdeel van het leven van Napoleon. Op het podium zijn beide aanwezig. Van de kanonnen hebben

we niets gehoord. Het dorp bloeit op door deze klank en lichtspelen. Maar ook hier zijn een aantal mensen de drukte ontvlucht, zoals blijkt uit de gesloten koffiehuisjes.

Het Trammeke

Eén van onze wandelingen voert ons langs de Grote Nete, die zijn naam geen eer aandoet. Het is wel een prachtig kronkelende rivier die vermoedelijk droomt van de tijden waarin het nog een echte grote rivier was. De wandeling voert ons langs het Kasteel de Merode en de tenten van Napoleon. We komen een roerloos staande reiger tegen die ons geen blik waardig gunt. Op de grens van Westerlo en Herselt, stuitten we op het beroemde *Trammeke*.

Een leuke wandeling rond Westerlo: vriendelijke vissers, het beroemde Trammeke en een bezorgd konijn. © Auteur.

Het *Trammeke* is een oude, unieke mobiele dam in de Grote Nete. Het was een ingenieuze oplossing voor watertekorten in droge tijden. Door onze klimaatcrisis weten we daar nu weer alles van. Zoals de naam doet vermoeden reed het *Trammeke* van Westerlo naar het buurdorp Herselt. Dit ingenieuze apparaat bestaat uit een trekmechanisme in Westerlo en het *Trammeke* op het grondgebied van Herselt. De enige taak die dit voertuig op zijn zeer korte maar uiterste belangrijk traject van hooguit tien meter uitvoerde, was het afdammen van de Grote Nete in tijden van droogte.

De schoonheid ervan zit hem vooral in de praktische eenvoud van de oplossing. Door het *Trammeke*, vanaf de Westerlose kant, met een metalen lier over de rivier te trekken, kon de rivier worden afgedamd. Dat gebeurde door manueel tientallen verticale houten schotbalken in een groef in de rivierbodem en tegen het *Trammeke* te plaatsen. Zo ontstond een stuw waarachter het water het zich ophoopte. Dat water stroomt vervolgens over in de stroomopwaarts liggende beken en grachten die elk door een eigen sluissysteem werden bediend. Na het bevoeien van de akkers en het verversen van de vijver in de kasteeltuinen, werd de dam weer verwijderd.

Terug naar Puurs

Op zondag moeten we helaas alweer terug naar Puurs. Onderweg bezoeken we de Abdij van Tongerlo om de gerestaureerde 16de-eeuwse kopie van Leonardo da Vinci's *Het Laatste Avondmaal*, te zien.

Met enige moeite kunnen we onze auto in de buurt van het Kerkplein parkeren. De zware bassen van de voor mij niet te begrijpen keiharde techno-muziek van de kermisattractie *Jump Street*, benadrukken nog eens ons besluit om PUKEMA-Kermisvluchtelingetjes te worden. Het *Puurs Pruift*,

volgens de Gemeentelijk website “een gezellige culinaire markt waar je proeft van het lekkers van meer dan 50 foodtrucks”, was weer het bekende, ongezonde vreetfeest.

JHS/23-09-2026; 1465/24-09-2026;1352 woorden